

Røða á Mjáflagghúningi

Oddfríður Marni Rasmussen

Nátakippari og skald

Skulu tit ákæra nakran fyri, at eg soleiðis standi her, so skulu ákæra systkinnabarnið og skrivaran í bátafelagnum.

Ein dagin, fyri nøkrum vikum síðani, skrivaði hann til mín, og bað meg um at halda røðu til Mjáflagghúning. Eg mátti sprota meg fram til týdningin, ið heiti á hesi veitslu hevur, og hevði eg ikki havt verið línumaður, so hevði eg ikki greitt fkøkjuna.

Mjáflaggið ella vimpulin verður ikki bara brúktur umborð á skipi, hann veittrar eisini í urtagørðum og hann verður brúktur í fimleiki, mjáflaggfimleiki ella vimpulfimleiki. Tað verður kanska seinni í kvøld, tá ið fólk eru vorðin eitt sindur liðiligari, at mjáflaggið verður brúkt til fimleik.

Gott bátafólk

Tað eru helst fleiri, sum undrast, hví eg skal halda røðu her, og eg má siga, at eg undrist eisini sjálvur. Tá ið eg nú lesi skrána, so síggi eg, at eg havi fingið ymisk heiti: Nátakippari og skald. Tað er fáur, sum kann breggja sær av slíkum titli. Eg haldi eg fari at seta hann í telefonbókina: Nátakippari og skald ella nátaskald og kippari. Kanska hanga hesi bæði starvsheitini óloysiliga saman, kanska hanga tey saman sum maður í báti, sum náti í fleygastong, sum fiskur á dorg. Livst so spyrst. Sum nátakippari ert tú náðileysur, og sum skald, skalt tú helst vita við vissu, hvat skal drepast og ikki brúkast í einum teksti, og tá krevst sama náðiloysi, sum tá ið tú kippir náta.

Tey seinastu 13 árin hava vit verið eftir nátum. Vit býrjaðu fyrst í hesi øldini, og fóru vit av Sandi við áttamannfarinum hjá pápabeiggja mínum. Vit settu eina kvotu á, hóast hetta ikki er so populert. Illa ber til at seta eina nátadagaskipan í verk, tí at talan er um góðar 14 dagar,

har tað ber til at taka nátar, og so er at seta kvotu á. Vit ásettu eina kvotu á 300 nátar, sum skuldu býttast í seks partar.

Hesi seinastu árin hava vit verið eftir nátum úr Havnini. Farið eitur Bøllur, og tað er hiðani, at tittulin sum nátakippari er komin. Eg eri fastur kippari, meðan fastur skipari er Egil, og reiðarafrúurnar plaga at strippa ... ikki soleiðis, sum tær gera í Danmark, tær, sum nálgast upp og niður eftir eini rustfríari stong. Reiðarafrúurnar koyra strippband um háslin á nátunum, so teir ikki dálka bátin so illa. Eg gleði meg hvørt ár at sleppa eftir nátum, sleppa at kippa. At hoyra til henda afturvendandi veiðutúrin. Tað er heilt stórt, og kann ikki metast javnt við nakað annað.

At hava migið í saltan sjógv hevur altíð verið ein dygd, sum froyingar hava breggjað sær av í øldir. Hevði tú ikki migið í saltan sjógv, so var lítil dugur í tær.

Navigare necesse est, vivere non est necesse. Neyðugt er at sigla, ikki at liva. Soleiðis tók rómverski landshøvdingurin Pompejus Mikli til, tá ið hann bað menninar rógva korn úr Norðurafrika til Róm. Navigare necesse est, neyðugt er at sigla, tað er helst hetta, sum situr fastast í froyiska fólkinum, ið hvussu so er mannfólkinum í Froyum, og sigla skalt tú í Froyum, skalt tú yvirliva og liva. Ongin landshøvdingur hevur staðið og pískað fyri at fáa froyingin at sigla og liva. At duga at sigla hevði eisini týdning fyri konufólkið, tí at dugdu menn ikki at stýra og sigla, so sótu konurnar eftir heima við ongum. Fyri tykkum, sum sigla við hesum ediligu førum, sum her liggja, hevur tað alstóran týdning, at menn og kvinnur stýra sama fari, og ymiskt man vera, hvør setur kósina og ferðina umborð á førunum, sum her liggja, men soleiðis eru lívsins viðurskifti.

So hvørt, sum vit taka árin inn, og gerast eldri, so verður navigare necesse est – neyðugt er at duga at sigla – skift út við, urinare necesse est: neyðugt at míga ... og ikki móti vindinum.

Í gjøgnum øldir hava familjur í Froyum antin fingist við bóndaskap ella fiskiskap. Ikki hevur verið øðrvísi í mínari familju. Í moðurlegg var bóndagarður, sum kann skjalfestast at hava verið til um ár 1400. Hann er festur í sagnir og skjøl, og tað var undir Skarði, at Harra Klæmint traðkaði Kálv Lítla aftur í jørðina, og hann mátti brúka hælina fyri at fáa hann allan undir. Í

faðirlegg hefur sjógvurinn drigið menninnar. Abbi mín var sjómaður, ommubeiggjar voru sjómenn, pápi og pápabeiggjar. So er spurningurinn: hvagar kósin skuldi setast hjá mær?

Vit eru trý systkin – tveir dreingir, nú menn, og ein genta, nú kona. Mamma mín arbeiðdi í Sjóvinnubankanum á Sandi, og har komu nógv fólk inn. Einaferð kom ein fullur sandingur inn, og speiskliga segði hann við mammuna: tínir dreingir bara skriva, mínir dreingir sigla. Beiggi mín, hevði eina stutta starvstíð á sjónum. Hann var nakrar túrar til skips. Seinasta túrin, stendur hann við snelluni, og knappliga, nú setur á. Menn drógu á borðið, fyri ikki at koma fyri, tí at hetta ódjórið fór runt í sjónum. Stundum undir skipið og so við ferð út frá aftur. Tá ið hetta stóra, flata og brúna beistið kemur á borðið, síggja teir, at hann hevur fiskað eina hurð.

Prísurin fyri hurðar var ikki góður. Og tað var hansara tíð til skips.

Sum barn skuldi man egna. Eg fór sum sjev ára gamal at egna, og har arbeiðdi eg allar dagar, sum eg slapp, til eg varð liðugur við tíggjunda. So fór eg til skips. Ikki tímdi eg at ganga í skúla, og tí var einasta gongda leið, at traðka í fótasporini hjá mannfólkunum í faðirlegg. Eg meig oftari í saltan sjógv enn bróður. Eg var við Havsøkanum í trý góð ár, og við Hoyvíkingi í tríggjar summarferiur. Gamalt var at siga, at tað skuldu ikki fleiri sandingar við einum skipi, enn tað voru mastrar. Við Havsøkanum voru einir 10 sandingur og tað sama við Hoyvíkingi. Og tað gekk fínt. Upp á stás. Tað var ein ógvuliga góð tíð. Tað er eitt serligt samband, ein serligur vinskapur, sum ein manning hevur umborð á einum skipi. Seinni, tá ið eg fór í skúla aftur og legðist á landi og hevði ikki hug at fara á sjógvin aftur, tá dámdi mær og dámar mær enn serliga væl at síggja skipini liggja við kei, at síggja, at tað verður arbeitt umborð, at fólk verða drigin út á hav at arbeiða, og tey vilja onki annað. Tá ið pápi mín, sum hevur verið sjómaður alt sítt lív, sigur, at tað skriðar í lógvanum eftir at sleppa at nema við ein tosk, so skilji eg hann væl. Tað er ein heilt serlig kensla, at vera ein partur av einum manning. Tað er sum at hoyra til eina góða familju.

Hetta økið her niðri í Vágsbotni. Út á Bakkalao, við Østrøm, Skipasmiðjan og alt tað lívið, sum er her, tað er gull vert. Her yður í lívi. Fólk úr øllum lógum í samfelagnum og øllum starvsbólum finna saman um eitt felgsmál: bátar. Tað er serligt. Tað er herligt. Tað er serliga føroyskt at savnast um bátin og tosa. At hanga niður á lúnningina. Kenda søgan, Loðin sól, eftir Heðin Brú byrjar við, at ein maður hongur niður á lúnningina. Hesin óeydnusami maðurin, sum hevur mist konu og børn av tuberkulum, hann lenar seg niður á lúnningina, tá ið ein maður

kemur framvið, og bjóðar honum ein lítlán, og hann sigur, at hann drekkur aldrin lítið, hann drekkur bara, tá ið onkur bjóðar nógv, so hann kann drekka so nógv, at sólin gerst loðin. Hesin aldargamli siður, har menn og nú eisini konur, eru saman, eru sosial við lúnningina á einum báti, smakka sær á, tosa, hann verður varðveittur her – á hesum staði.

Gott bátafólk

Nú er farið um nónn, og dagurin er enn ungur, og vit eru so ung, sum vit sjálv gera okkum til.

Haldið fram við at halda lív í býnum, í tykkum og í tí felagsandanum, sum tað er, at standa saman, at sigla saman, at verða saman um somu kós.

Takk fyri